

ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA

ÚVOD

Environmentálna výchova sa ako prierezová téma prelína všetkými predmetmi. Umožňuje žiakom získať vedomosti, zručnosti, postoje a návyky k ochrane a zlepšovaniu životného prostredia, ktoré sú dôležité pre trvalo udržateľný život na Zemi. Vedie ich na veku primeranej úrovni ku komplexnému pochopeniu vzájomných vzťahov človeka, organizmov a životného prostredia, ku každodennému proenvironmentálnemu správaniu.

Tento vzdelávací štandard je pripravený k voliteľnému predmetu environmentálna výchova na druhom stupni základnej školy. Škola si môže vytvoriť nový predmet na základe poznámky č. 3a rámcového učebného plánu (, *Voliteľné (disponibilné) hodiny použije škola na dotvorenie školského vzdelávacieho programu. Voliteľné (disponibilné) hodiny je možné využiť na: c.) vyučovacie predmety, ktoré si škola sama zvolí a sama si pripraví ich obsah, vrátane predmetov vytvárajúcich profiláciu školy a experimentálne overených inovačných programov zavedených do vyučovacej praxe.*). Vzdelávací štandard pozostáva z charakteristiky predmetu a základných učebných cieľov, ktoré sa konkretizujú vo výkonovom štandarde. K vymedzeným výkonom sa priraduje obsahový štandard, ktorý je nad rámec obsahového štandardu povinných vyučovacích predmetov. **Stanovený štandard môže učiteľ tvorivo modifikovať v rámci školského vzdelávacieho programu v závislosti od zvoleného ročníka, potrieb a záujmu žiakov, učiteľov, regiónu a podobne.** Je koncipovaný tak, že vytvára priestor, ktorý umožňuje žiakom v bezprostrednom kontakte s prírodou manipulovať s konkrétnymi predmetmi, pozorovať javy, vykonávať jednoduché experimenty, vzájomne diskutovať a riešiť praktické problémy.

Konkretizácia cieľov, zvolených metód a foriem vyučovania voliteľného predmetu by mala vychádzať z analýzy potrieb školy a obce, ich environmentálnych problémov, diskusie s rodičmi, zriaďovateľom.

CHARAKTERISTKA PREDMETU

Voliteľný vyučovací predmet environmentálna výchova na druhom stupni základnej školy je zameraný na získavanie špecifických kompetencií žiakov, ktoré smerujú k zodpovednému environmentálnemu správaniu. Žiaci nadobúdajú nielen vedomosti, ale aj zručnosti, návyky a postoje, ktorými môžu chrániť prírodu a zlepšovať životné prostredie prostredníctvom aktivít primeraných ich veku. Tieto budú východiskom pre formovanie pozitívneho vzťahu k svojmu okoliu ako aj pre rozvíjanie schopnosti proenvironmentálne myslieť a konať.

CIELE PREDMETU

Žiaci

- si osvoja základné pravidlá a zručnosti pre správanie sa v prírode s ohľadom na organizmy a ich životné prostredie,
- spoznávajú jednotlivé zložky miestneho životného prostredia a ich funkcie pre človeka a iné organizmy,
- pozorovaním rozpoznávajú zmeny a zásahy človeka do životného prostredia v svojom okolí,
- aktívne sa zapájajú do starostlivosti o životné prostredie školy a jej okolia,
- správajú sa šetrne k prírodným zdrojom, uskromňujú sa v spotrebe, ktorá zaťažuje životné prostredie,
- aktívne sa podieľajú na predchádzaní a eliminácii poškodzovania životného prostredia.

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD

1. Vzťah človeka k prostrediu

Základným predpokladom na prejavenie záujmu učiť sa o životnom prostredí, cítiť zaň zodpovednosť a uskutočňovať kroky na jeho ochranu je empatia voči prírode a životnému prostrediu. Dôležitý je častý kontakt s prírodou, priame stretnutie s ohrozením prírody v okolí bydliska, čítanie odbornej literatúry, sledovanie vhodne vybraných filmov spojené s diskusiou s odborníkmi v oblasti, prípadne s návštevou danej lokality. Využijeme konkrétne príbehy, simulačné, inscenačné a iné aktivity, ktoré prezentujú citlivý vzťah k životnému prostrediu. Významný je vzor učiteľa a tiež spolupráca s rodinou.

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci druhého stupňa základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ nakresliť/napísať/zahrať, prípadne iným spôsobom vyjadriť, čo sa mu v prírode páči alebo nepáči, ✓ opísať /nakresliť tú časť svojho okolia, ktorú neodpozoroval inde, ✓ vyjadriť svoj pozitívny/negatívny názor na životné prostredie v okolí školy/domova/regiónu, ✓ zdôvodniť svoje vyjadrenia vo vzťahu k prírode a životnému prostrediu, ✓ rešpektovať prírodu a jej zákonitosti, citlivo pristupovať k jej zložkám. 	<p>osobitosť a hodnota životného prostredia okolia školy, domova, regiónu</p> <p>životné prostredie – nenarušené, narušené, ovplyvnené človekom</p>

2. Princípy fungovania prírodného prostredia

Žiaci majú porozumieť základným princípom fungovania prírodnej zložky životného prostredia v okolí školy/domova. Majú sledovať zložky prírody, vzťahy medzi nimi a identifikovať prejavy zákonitostí v prírode. Nevyhnutné sú vychádzky do prírody, exkurzie a bádateľské environmentálne aktivity prepojené s každodenným životom.

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci druhého stupňa základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vysvetliť význam ekosystému v okolí školy/domova pre človeka a iné organizmy, ✓ identifikovať zložky ekosystému v okolí školy/domova, ✓ pozorovať v okolí školy/domova vzťahy a prepojenie organizmov s prostredím v ktorom žijú, ✓ monitorovať potravné vzťahy medzi organizmami v okolí školy/domova, ✓ diskutovať o príčinách a následkoch narušenia potravného reťazca. 	<p>ekosystém – prírodný, umelý</p> <p>zložky ekosystému</p> <p>vzťahy v ekosystéme</p> <p>funkcie ekosystému</p> <p>typy potravných reťazcov</p> <p>narušenie potravného reťazca</p> <p>premnoženie organizmov</p>

3. Činnosť človeka a životné prostredie

Existujúce problémy životného prostredia sú vo veľkej miere spôsobené ľudskou činnosťou. Vhodné je navádzať žiakov ku kladeniu otázok o príčinách a následkoch konkrétnych environmentálnych problémov, analyzovať ich z rôznych pohľadov a navrhovať riešenia.

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci druhého stupňa základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ identifikovať aktuálne environmentálne problémy v triede/škole/okolí školy/domova a ich dôsledky z rôznych pohľadov, ✓ diskutovať o príčinách a následkoch environmentálneho problému v okolí školy/domova/regiónu kedysi a dnes, ✓ s pomocou učiteľa identifikovať konflikt záujmov rôznych skupín pri využívaní prírodných zdrojov, ✓ navrhovať riešenia, zhodnotiť možné problémy a riziká, formulovať a zdôvodňovať vlastné stanovisko, ✓ navrhnúť spôsob, akým by žiak osobne prispel k riešeniu environmentálneho problému/konfliktu, ✓ monitorovať zmeny v prirodzenom kolobehu látok spôsobené ľudskou činnosťou v okolí školy/domova/regiónu a diskutovať o nich, 	<p>environmentálny problém</p> <p>konflikt záujmov</p> <p>prírodné zdroje – obnoviteľné, neobnoviteľné, vyčerpatel'né, nevyčerpatel'né</p> <p>trvalo udržateľné využívanie prírodných zdrojov</p> <p>environmentálne právo</p> <p>kolobeh látok v prírode</p>

<ul style="list-style-type: none">✓ identifikovať prejavy a príčiny narušenia vzťahov medzi organizmom a prostredím,✓ diskutovať o vyčerpávaní prírodných zdrojov, jeho dôsledkoch a využívaní možných alternatívnych zdrojov,✓ zistiť stav a potenciál využívania obnoviteľných zdrojov energie v svojom okolí/regióne,✓ na konkrétnych príkladoch identifikovať pozitívny/negatívny vplyv životného prostredia na zdravie človeka a navrhnúť riešenia na zníženie negatívneho vplyvu.	<p>zdroje energie</p> <p>starostlivosť o životné prostredie</p>
--	---

4. Skúmanie prírodných procesov a zmien v prostredí

Rozvíjame schopnosti žiakov samostatne skúmať javy a procesy v životnom prostredí, environmentálne problémy a argumentovať možné riešenia. Zameriame sa na osvojovanie vybraných zručností a následne k ich využívaniu v samostatných bádateľských aktivitách. Učiteľ má len pozíciu facilitátora (usmerňuje žiakov). Bádateľské aktivity odporúčame realizovať priebežne pri plnení výkonových štandardov všetkých tematických celkov.

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci druhého stupňa základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ naplánovať bádateľskú aktivitu, ✓ formulovať výskumné otázky environmentálnej bádateľskej aktivity, ✓ navrhnúť spôsoby získavania údajov, ✓ získať údaje bádateľskou činnosťou, ✓ spracovať získané údaje, ✓ vyhodnotiť získané údaje, ✓ porovnať údaje získané vlastnou aktivitou s údajmi z rôznych dôveryhodných zdrojov, ✓ prezentovať a zdieľať závery svojej bádateľskej aktivity. 	<p>mikroskop</p> <p>fyzikálne a chemické laboratórne pomôcky</p> <p>meracie prístroje</p> <p>informačno-komunikačné technológie</p> <p>experiment</p> <p>pozorovanie, meranie, laborovanie</p> <p>anketa, dotazník</p> <p>dôveryhodné zdroje</p>

5. Nástroje ochrany a tvorby životného prostredia

Vedíme žiakov k presvedčeniu, že je v ich možnostiach stav životného prostredia ovplyvniť. Nadväzujeme na riešenie konkrétneho environmentálneho problému. Skúmame ho viac do hĺbky, rozvíjame vedomosti a zručnosti potrebné k jeho riešeniu. Zameriame sa tiež na možnosti tvorby životného prostredia žiakmi.

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci druhého stupňa základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ monitorovať spotrebné správanie seba, svojich spolužiakov/členov rodiny a vysvetliť vplyv takéhoto správania na životné prostredie, ✓ naplánovať a zrealizovať projekt zameraný na šetrenie prírodných zdrojov prostredníctvom zníženia spotreby v domácnosti/škole, ✓ diskutovať o jednotlivých etapách životného cyklu výrobkov a posúdiť ich vplyv na životné prostredie, vyhotoviť plagát/prezentáciu, ✓ priradiť k výrobkom alternatívy šetrnejšie k životnému prostrediu a posúdiť ich výhody/nevýhody, ✓ zistiť, či nejaká organizácia (združenie, skupina) v jeho okolí realizuje environmentálne aktivity, prípadne sa do týchto aktivít zapojiť, 	<p>ekologická stopa konzumný spôsob života triedenie a recyklácia, minimalizácia odpadu šetrenie, spotreba označenie výrobkov so zníženou spotrebou energie životný cyklus výrobku</p> <p>environmentálne značky, environmentálne vhodný výrobok biovýrobky, ekologické poľnohospodárstvo štátne inštitúcie, mimovládne organizácie Štátna ochrana prírody</p>

<ul style="list-style-type: none">✓ navrhnuť a uskutočniť konkrétnu aktivitu v prospech ochrany a tvorby životného prostredia,✓ v skupine naplánovať environmentálnu aktivitu, podieľať sa na jej realizácii a posúdiť splnenie cieľov,✓ propagovať a prezentovať environmentálne aktivity triedy/školy,✓ navrhnuť vhodný spôsob propagácie kultúrnych a prírodných osobitostí regiónu a zrealizovať ho.	<p>oficiálny list na úrad upozorňujúci napríklad na environmentálny problém, negatívne správanie</p>
---	--